

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ КОМПЛЕКС
«ІННОВАТИКА В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ОСВІТІ ТА НАУЦІ»**

**КОНСУЛЬТАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР З
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
«ПОЛІТЕХ-КОНСАЛТ» ОНПУ**

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

**МАТЕРІАЛИ
ХІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

31 травня – 1 червня 2018 року

Одеса – 2018

УДК 657 (075.8): 339.486.4

Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України: Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (31 травня – 1 червня 2018 року). — Одеса: Бондаренко М.О., 2018.
— 246 с.

Редакційна колегія:

д.е.н., проф. Філіппова С.В., д.е.н., доц. Волощук Л.О., д.е.н., доц. Масленніков Є.І, д.е.н, доц. Погорелов Ю.С, к.е.н., доц. Черкасова С.О., к.е.н. Ковтуненко Ю.В.

У збірнику представлено роботи науковців, фахівців-практиків, аспірантів, студентів, у яких висловлено результати теоретико-аналітичних досліджень та практичні пропозиції з питань обліково-аналітичного забезпечення інноваційної трансформації економіки України, а також дотичних дискусійних питань.

Участь у роботі конференції взяли фахівці Донецького національного університету імені Василя Стуса (*м. Винниця*), Запорізького національного університету (*м.Запоріжжя*), Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного торговельно-економічного університету (*м.Київ*), Луцького національного технічного університету (*м.Луцьк*), Національного університету “Львівська політехніка”, Львівського національного університету імені Івана Франка (*м.Львів*), Миколаївського національного аграрного університету (*м. Миколаїв*), Одеського національного політехнічного університету, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Одеського національного економічного університету, Одеської національної академії харчових технологій, Всеукраїнської професійної громадської організації «Союз аудиторів України» в Одеській області (*м.Одеса*), Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (*м.Полтава*), ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка С. Дем’янчука» (*м.Рівне*), Сумського державного університету (*м.Суми*), Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (*м.Тернопіль*), Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (*м. Харків*), а також представники бізнес-сектору Одеського регіону.

Тези надано в авторській редакції. За виклад, зміст, достовірність та якість наданих матеріалів відповідають автори.

Призначений для фахівців, науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти.

Щира вдячність програмному комітету конференції!

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Голова програмного комітету:	Оборський Геннадій Олександрович , академік Академії інженерних наук України, д.т.н., проф., ректор Одеського національного політехнічного університету
Співголова програмного комітету:	Філіппова Світлана Валеріївна , академік Академії економічних наук України, д.е.н., проф., директор Інституту бізнесу, економіки і інформаційних технологій Одеського національного політехнічного університету
Члени програмного комітету:	Бондар Микола Іванович , академік Академії економічних наук України, д.е.н., проф., декан факультету обліку та податкового менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана Дорош Ніна Іванівна , академік Академії економічних наук України, д.е.н., проф. кафедри обліку та аудиту Київського національного університету імені Тараса Шевченка Єршова Наталя Юріївна , к.е.н., проф. кафедри економічного аналізу та обліку Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Загородній Анатолій Григорович , к.е.н., проф. кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка» Лоханова Наталя Олексіївна , д.е.н., проф., завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Одеського національного економічного університету Пилипенко Андрій Анатолійович , академік Академії економічних наук України, д.е.н., проф., завідувач кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця Побережець Ольга Валеріївна , д.е.н., проф. кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту Одеського національного університету імені І.І. Мечникова Погорелов Юрій Сергійович , д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку і аудиту Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка Сопко Валерія Василівна , д.е.н., проф. кафедри обліку та оподаткування Київського національного торговельно-економічного університету Хоролець Тетяна Іванівна , Голова правління Всеукраїнської професійної громадської організації «Союз аудиторів України» в Одеській області Шмиголь Надія Миколаївна , академік Академії економічних наук України, д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку та оподаткування Запорізького національного університету

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:	Волощук Лідія Олександрівна , д.е.н., завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту ОНПУ
Секретарі оргкомітету:	Черкасова Світлана Олександрівна , к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту ОНПУ Ковтуненко Юрій Володимирович , к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту ОНПУ

СЕКЦІЯ 1.**СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ*****Ананська М.О., Мостова І.В.***

Поняття, класифікація та проблемні питання обліку операцій з давальницькою сировиною 9

Ананська М.О., Шуба І.М., Товкан Д.М.

Зміни податкового кодексу України в системі оподаткування заробітної плати у 2018 році 16

Баклан А.Ю., Жураковська І.В.

Оптимальна ставка податку на прибуток підприємств в Україні 19

Балан О.С., Качанова Н.С., Попко Я.О.

Удосконалення обліку основних засобів на підприємствах, що використовують альтернативні джерела електричної енергії 21

Гуляницька Д.В., Зеленко С.В.

Облік і аналіз фінансових результатів від надання послуг авторемонтних підприємств 25

Загородній А.Г., Оліховський В.Я.

Показники оцінювання економічної ефективності реалізації концепції податкового планування 28

Кирпичова О.Г.

Доходи підприємств як об'єкт обліку та аналізу 31

Кірсанова В.В., Шацков В.В.

Методичні підходи до визначення поняття «витрати майбутніх періодів» 34

Кірсанова В.В., Янковська О.А.

Стандарти нефінансової звітності, що набули використання у міжнародній практиці 37

Козаченко Л.А., Пісоченко Т.С.

Вдосконалення методичних підходів до облікового відображення товарів у підприємствах торгівлі 40

Костюченко В.М., Малиновська А.М., Мамонова А.В.

Сучасні аспекти обліку і оподаткування криптовалюти як нового віртуального активу 44

Лугова О.І.

Якість облікової інформації та система її забезпечення 47

Мартиненко А.О., Мішина А.П., Ромашко О.М.

Проблеми адаптації вітчизняного бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів обліку і звітності 49

Пилипенко А.А.

Архітектурне моделювання як основа формування стратегічного обліку об'єднання підприємств 51

АРХІТЕКТУРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

А.А. Пилипенко, д.е.н., професор

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків*

Особливістю сучасного стану економіки є значне прискорення змін у зовнішньому оточенні та відповідне зростання його складності. Відповідно й однією з головних задач наукової думки та практичної діяльності є боротьба з подібною складністю. В контексті розвитку облікової методології подібна складність та турбулентність оточення призвела до появи концепції стратегічного обліку у різних її інтерпретаціях: починаючи від використання даних обліку для прогнозування сценаріїв розвитку завершуючи створенням систем консолідації інформації та управління знанням. Також у відповідь на зростання складності, а відповідно й рівня загроз економічній безпеці господарської діяльності, стали виникати інтегровані об'єднання підприємств, перевагою яких є консолідація ресурсів в рамках вектору спільних цілей та гармонізованої системи економічних інтересів учасників об'єднання. Цілком зрозуміло, що зростання розмірів таких об'єднань призводить до кумулятивного збільшення обсягів інформації, потрібної для прийняття рішень. Збільшення вимог до змісту облікових даних пояснюється також й збільшенням розмаїття керівних впливів, які потрібні для управління діяльністю таких інтегрованих об'єднань підприємств.

З точки зору організації управління об'єднаннями підприємств дослідники стали використовувати концепцію корпоративної архітектури, яка зв'язує всі основні компоненти менеджменту, бізнес-процесів та інформаційної підтримки діяльності корпоративного підприємства. Базовою умовою такого моделювання постали стандарти системної інженерії [5, 6] та концепція системного мислення, яка орієнтується на дані стандарти (вона детально описана А.І. Левенчуком [3], але по відношенню до процесів проектування підприємств без окремого акценту на визначення місця облікової інформації у даній архітектурі). Відповідно й організацію управлінського обліку, наприклад в частині визначення центрів відповідальності чи формування переліку облікових номенклатур, слід базувати на визначенні холархії цільової системи та системи забезпечення. Облік у даному випадку перетворюється у інструмент формалізації, а отже й узгодження, інтересів й потреб стейкхолдерів цих систем.

В наявній вітчизняній літературі архітектура підприємства асоціюється лише з розробками Дж. Захмана [2, с. 110-190], навіть з оглядом на її лише теоретичну цінність. З практичної точки зору більш дієвим під час організації облікового процесу орієнтуватися на мову й стандарт архітектурного моделювання Archimate [7]. Даний стандарт призначений суто для високорівневого моделювання різних областей підприємства та зв'язків між ними. Тобто саме за його допомогою можна визначити всі функції облікової системи та зв'язати їх з бізнес-процесами підприємства та відповідним технічним забезпеченням у вигляді архітектури комп'ютерних мереж. Знання даного стандарту зрозуміло не входить до необхідних навичок головного бухгалтера, але воно значно покращує його взаємодію з особами, які забезпечують автоматизацію облікового процесу (особливо з оглядом на те, що Archimate передбачає опис зв'язку бізнес-рівня корпоративної архітектури інтегрованого об'єднання підприємств з рівнем програм та

інструментів).

Отже, лише опис архітектури підприємства дозволяє чітко визначити ієрархічні рівні підприємства (холархію), елементи його бізнес-моделі та відповідне до них місце й роль бухгалтерського обліку. Архітектурний підхід відіграє вагомую роль у вирішенні завдання максимізації наявного потенціалу та організації консолідованого використання ресурсів учасників інтегрованого об'єднання підприємств (ІОП). Зазначені завдання має виконувати система управління витратами (СУВ), адже мінімізація витрат завжди призводить до зростання ефективності. Основною складністю в роботі подібної системи є забезпечення глобальної оптимізації витрат для ІСБ в цілому (особливо у разі м'якої форми інтеграційної взаємодії) замість локальної оптимізації на нижчих рівнях холархії (холонів забезпечуючої та цільової систем). Подібна складність одночасно спричиняє відповідну складність організації СУВ, а отже й складність відповідного обліково-інформаційного забезпечення її роботи (особливо враховуючи, що таке забезпечення становитиме вагомую складову системи стратегічного обліку об'єднання підприємств).

Під час створення стратегічного обліку витрат для ІОП необхідно враховувати, що додаткова вартість створюється не тільки індивідуально, але й взаємозалежно (угрупованнями учасників об'єднання). Підприємство має приймати участь в управлінні мережею підприємств, які розташовані вище по потоку матеріальних ресурсів й які (безпосередньо або непрямо) загрузають вхідну сторону організації, а також мережею підприємств, які розташовані нижче по потоку й відповідають за доставку продукту до споживача. При цьому грошові кошти учасники ІОП в решті решт отримують лише від споживача, потреби якого задовольняються виходом логістичного потоку. Відповідно й формоване обліково-аналітичне забезпечення має забезпечити обов'язкове отримання прибутку від співпраці всіма учасниками інтегрованого ланцюга постачань. Робота ж СУВ полягатиме в інтеграції й управлінні всіма підприємствами та стратегічними одиницями, які утворюють холархію інтегрованого об'єднання підприємств.

Звернемо також увагу, що головним викликом для системи обліково-інформаційного забезпечення менеджменту ІОП є подолання опортуністичної поведінки та асиметрії інформації у інтегрованому утворенні, узгодження форматів фіксування даних та онтології знань, які використовуються менеджментом ІОП. Зрозуміло що прийняття рішень в умовах ІОП потребує об'єднання інформації та знань, наявних на різних архітектурних рівнях ІОП. Частиною запитів здатна задовольнити консолідована фінансова звітність. Нажаль, така звітність переважно пов'язана з інвестиційними рішеннями та надає так звані «ретроспективні» відомості про діяльність підприємства у складі ІОП. В контексті архітектурного моделювання стратегічного обліку більшого значення має оптимізація розподілу ключових індикаторів ефективності (KPI) між рівнями архітектурного опису ІОП.

Досягти цього можна за рахунок використання інструментарію каскадування концепції збалансованої системи показників, яка зараз перетворилася в інструмент управлінського обліку. Говорячи про інструментарій каскадування KPI та їх розподіл між елементами архітектурного представлення ІОП наголосимо на доречності організації облікового процесу з урахуванням модель життєздатних систем (Viable System Model, VSM) С.Біра [1]. Перевагою даної моделі є рекурсивне виділення п'яти підсистем, які визначають характеристики та цілі діяльності окремих учасників ІОП. Переваги VSM-моделі в контексті даного дослідження містяться в можливості формуванні карти загроз економічній безпеці BEBC та визначенні причинно-наслідкових зв'язків (горизонтальних та вертикальних) між показниками, які утворюють

задеклароване обліково-аналітичне забезпечення менеджменту.

Формуючи таке забезпечення слід також враховувати таку перевагу концепції інтегрованої звітності, як її орієнтування на відображення характеристик приросту вартості в рамках логістичних ланцюгів створення вартості. Облік економічної безпеки логістичних операцій у даному випадку полягатиме у співставленні бажаних та фактичних характеристик логістичного ланцюга. При цьому, для калькулювання витрат доречним буде використання концепцій обліку та бюджетування за видами діяльності (ABC/ABM), що дозволить оптимізувати розподіл витрат поміж окремими учасниками ІОП.

Організацію ж моніторингу поточної діяльності при цьому пропонуємо базувати на REA-методології обліку, що знову є таки максимально відповідатиме ресурсному підходу до організації роботи ІОП. Перевагою даного підходу є можливість інтеграції обліково-аналітичного забезпечення роботи ІОП з розподілом ресурсів й доданої вартості між учасниками об'єднання підприємств. Відповідно й формування СУВ для об'єднання підприємств вимагатиме визначення концептуального підґрунтя для її роботи. Визначення концепції такої системи вельми необхідно саме з огляду на відмінності в організації управління об'єднанням підприємств. Дійсно, у випадку ІОП діяльність СУВ спрямовано вже не стільки на оптимізацію потоків всередині організації, скільки на управління додатковою вартістю, що створюється всіма учасниками інтеграційної взаємодії. Така взаємодія може відбуватися в рамках утворення інтегрованого логістичного ланцюга, а може базуватися на системі угод між учасниками об'єднання підприємств. В першому випадку завданням обліково-аналітичного забезпечення постане консолідація інформації про ефективність здійснених логістичних та трансакційних витрат (на додаток до інформаційної підтримки решти функцій СУВ). У випадку ж наявності системи угод основна складність зведеться до визначення складу витрат підтримки існування ІОП. З одного боку, за своєю формою вони відповідатимуть рахункам адміністративних витрат та витрат на збут, але з іншого – база їх розподілу визначатиметься формою ІСБ. Окремо можна передбачити можливість використання концепції теорії обмежень (Theory of Constraints, TOC) при визначенні переліку форм управлінської звітності. Особливістю даної концепції є врахування наявності вузьких місць в діяльності підприємств чи їх об'єднань. Саме специфічні показники TOC, які визначають параметри поточкових процесів характеризуватимуть додатково й орієнтири для коригування ліній стратегічної поведінки об'єднання підприємств.

Говорячи про використання архітектурне моделювання у якості основи формування стратегічного обліку об'єднання підприємств, звернемо увагу на таку наукову дисципліну як «організація обліку». В контексті визначення етапів такої організації вельми цінним бачиться означений у [4] стандарт опису процесу розробки програмного забезпечення. У даному випадку на процес організації обліку переносяться узагальнені авторами даного стандарту основні області інтересів, які суб'єкт організації обліку повинен враховувати в своїй діяльності. Головною перевагою тут є наявність чітко задекларованих зв'язків між даними етапами та наявність контрольних точок для відстеження процесу впровадження. Іншим позитивним моментом є узгодженість даних контрольних точок з типовими моделями побудови корпоративної архітектури інтегрованого об'єднання підприємств.

Література:

1. Бир С. Мозг фирмы / С. Бир. – М.: Радио и связь, 1993. – 416 с.

2. Данилин А. Архитектура и стратегия. «Инь» и «Янь» информационных технологий предприятия / А. Данилин, А. Слюсаренко. – М.: Интернет-университет информационных технологий, 2005. – 504 с.
3. Левенчук А.И. Системно инженерное мышление / А.И. Левенчук [электронный ресурс]. – режим доступа: http://techinvestlab.ru/systems_engineering_thinking/
4. Essence – Kernel and Language for Software Engineering Methods [Electronic resource]. – Access mode: document URL: <http://www.omg.org/spec/Essence/1.0>
5. ISO/IEC 15288:2008 Systems and software engineering [Electronic resource]. – Access mode: http://www.iso.org/iso/catalogue_detail?csnumber=43564
6. ISO 42010 "Systems and software engineering – Architecture description" [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.iso-architecture.org/ieee-1471/>
7. The ArchiMate 3.0.1 Specification [electronic resource]. – access mode: <http://pubs.opengroup.org/architecture/archimate3-doc/toc.html>

Наукове видання

Збірник матеріалів

**ХІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної
трансформації економіки України»**

31 травня-31 червня 2018

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 29.05.2018 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Друк ризографічний. Наклад 50 прим.
Зам. № 2905/1.

Надруковано у ФОП Бондаренко М.О.
м. Одеса, вул. В.Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.